

Безопасността и здравето при работа са грижа на всеки. Добре е за теб. Добре е за бизнеса

Първи констатации от четвъртото европейско проучване за новите и нововъзникващите рискове в предприятията (ESENER 2024)

Първи констатации

Проведеното от EU-OSHA четвърто европейско проучване на предприятията има за цел да подпомогне по-ефективното справяне на работните места с въпросите на здравето и безопасността и да стимулира здравето и благосъстоянието на работниците. То предоставя сравнима между държавите информация, която е от значение за разработването и прилагането на нови политики в областта на безопасността и здравето при работа (БЗР).

Контекст

В рамките на четвъртото европейско проучване за новите и нововъзникващите рискове в предприятията (ESENER 2024) беше отправен въпрос към онези, „които са най-добре запознати със здравословните и безопасни условия на труд в предприятията“, относно начина, по който рисковете за здравето и безопасността се управляват на работното място, като се обръща специално внимание на психосоциалните рискове, т.е. на свързаните с работното място стрес, насилие и тормоз. Между май и октомври 2024 г. бяха проучени общо 41 458 предприятия — от всички сектори на дейност и с най-малко пет заети лица — в 30-те обхванати държави: ЕС-27, както и в Исландия, Норвегия и Швейцария. Въпросникът до голяма степен е същият като този в ESENER 2014 и 2019, за да се даде възможност за сравнения във времето. Направени са обаче някои актуализации с цел да се отрази въздействието на пандемията от COVID-19 върху управлението на БЗР.

Разработено с подкрепата на правителствата и социалните партньори на европейско равнище, проучването ESENER 2024 си поставя за цел да окаже помощ, свързана с работните места в цяла Европа, чрез по-добро разбиране на потребностите от подкрепа и експертен опит в тази насока и идентифициране на факторите, които насърчават или възпрепятстват действията. В ESENER се изследват подробно четири области на БЗР:

1. общият подход в предприятието към управлението на БЗР;
2. как се разглежда „възникващата“ област на психосоциалните рискове, включително цифровизацията;
3. основните стимули и пречки при управлението на БЗР;

4. как се осъществява на практика участието на работниците в управлението на БЗР.

В настоящия доклад е представен първият анализ на основните констатации на ESENER 2024. По-подробни резултати и анализи ще бъдат представени в предстоящите публикации, които ще бъдат публикувани през 2026 г. и след това.

Основни констатации

ESENER 2024 хвърля светлина върху някои от промените в социалните и икономическите условия, които оказват влияние върху европейските работни места, **където заетите са най-малко петима души**. Постоянното развитие води до нови предизвикателства, които изискват действия с цел да се гарантират високи нива на безопасност и здраве при работа, а резултатите за 2024 г. показват някои от последиците от пандемията от COVID-19 — вж. таблица 1.

- Както се очакваше, делът на работните места в ЕС-27, за които се съобщава, че имат служители, работещи от дома си редовно, почти се е удвоил от 2019 г. насам, като достига 23 % през 2024 г. — и надхвърля 40 % във Финландия и Нидерландия. По сектори на дейност най-високият дял се пада на информационните и комуникационните технологии (53 %) и на професионалните, техническите и научните дейности (39 %).
- В съответствие с това оценките на риска обхващат във все по-голяма степен работните места у дома

(8 % през 2024 г. в сравнение с 3 % през 2019 г.), въпреки че дяловете все още са ниски. По сектори най-високите дялове са отчетени в областта на информационните и комуникационните технологии (18 %).

- По-малко от една пета (18 %) от работодателите в ЕС-27 съобщават, че провеждат консултации със своите служители относно практиките за работа от дома, като най-висок дял на консултациите се наблюдава в Нидерландия (37 %), Финландия (34 %) и Литва (33 %).
- Като отражение на все по-широкото използване на цифровите технологии в ESENER 2024 са

актуализирани въпросите относно цифровизацията. Оценките на риска обхващат използването на цифрови технологии при 43 % от работните места в ЕС-27, като в Испания и Словения този процент надхвърля 60 %. По сектори най-високите дялове на оценките на риска, обхващащи цифровите технологии, се отчитат в образованието (51 %). Междувременно се съобщава, че обучение по използването на цифрови технологии се предоставя на 42 % от работните места — като в Малта този процент достига 75 %, — а по сектори той е особено висок в областта на информационните и комуникационните технологии (51 %) и финансовите и застрахователните дейности (51 %).

Таблица 1. Променящ се свят на труда: избор на показатели, в % от предприятията в ЕС-27, 2024 г. и 2019 г. (когато са налични данни).

Показател	Въпрос ESENER-2024	ЕС-27 2024 г. (2019 г.)	Държави 2024 г. (2019 г.)	
Работни места	Служители, които редовно работят от дома	23 % (13 %)	Финландия: 45 % (17 %) Нидерландия: 42 % (33 %) Литва: 36 % (15 %)	България: 10 % (5 %) Хърватия: 10 % (7 %) Португалия: 10 % (5 %)
	Оценките на риска обхващат работните места у дома	8 % (3 %)	Естония: 14 % (2 %) Финландия: 13 % (4 %) Германия: 12 % (5 %)	Кипър: 1 % (0 %) Португалия: 2 % (1 %) Гърция: 3 % (1 %)
	Със служителите са проведени консултации относно практиките за работа от дома	18 %	Нидерландия: 37 % Финландия: 34 % Литва: 33 %	България: 6 % Кипър: 7 % Хърватия: 7 %
	Използване на цифрови технологии, обхванати в оценките на риска	43 %	Испания: 62 % Словения: 60 % Малта: 59 %	Франция: 24 % Германия: 29 % Люксембург: 30 %
Език	Наличие на служители, които имат затруднения при разбирането на езика, който се говори в обектите	10 % (8 %)	Кипър: 19 % (20 %) Швеция: 17 % (19 %) Люксембург: 17 % (17 %)	България: 3 % (2 %) Словакия: 3 % (3 %) Унгария: 4 % (3 %)
Обучение	Рутинно използване на цифрови технологии	42 %	Малта: 75 % Словакия: 63 % Ирландия: 59 %	Франция: 24 % Австрия: 34 % Люксембург: 36 %
	Оценка на мобилните или външните работни места по отношение на рисковете за БЗР	25 % (20 %)	Малта: 45 % (25 %) Словения: 35 % (28 %) Румъния: 33 % (15 %)	България: 14 % (12 %) Полша: 16 % (17 %) Франция: 20 % (17 %)

Основа: всички предприятия в ЕС-27, ESENER 2019 и 2024.

- В този контекст на обществените промени, представени в таблица 1, най-често идентифицираните рискови фактори в ЕС-27 са продължителното задържане в седнало положение (64 % от предприятията, повишение спрямо 61 %

през 2019 г.), повтарящите се движения на дланта и ръката (63 % от предприятията, лек спад спрямо 65 % през 2019 г.), работата с трудни клиенти, ученици, пациенти (56 %, спад спрямо 59 %) и повдигането или

преместването на хора или тежки товари (52 %, както през 2019 г.). Вж. фигура 1.

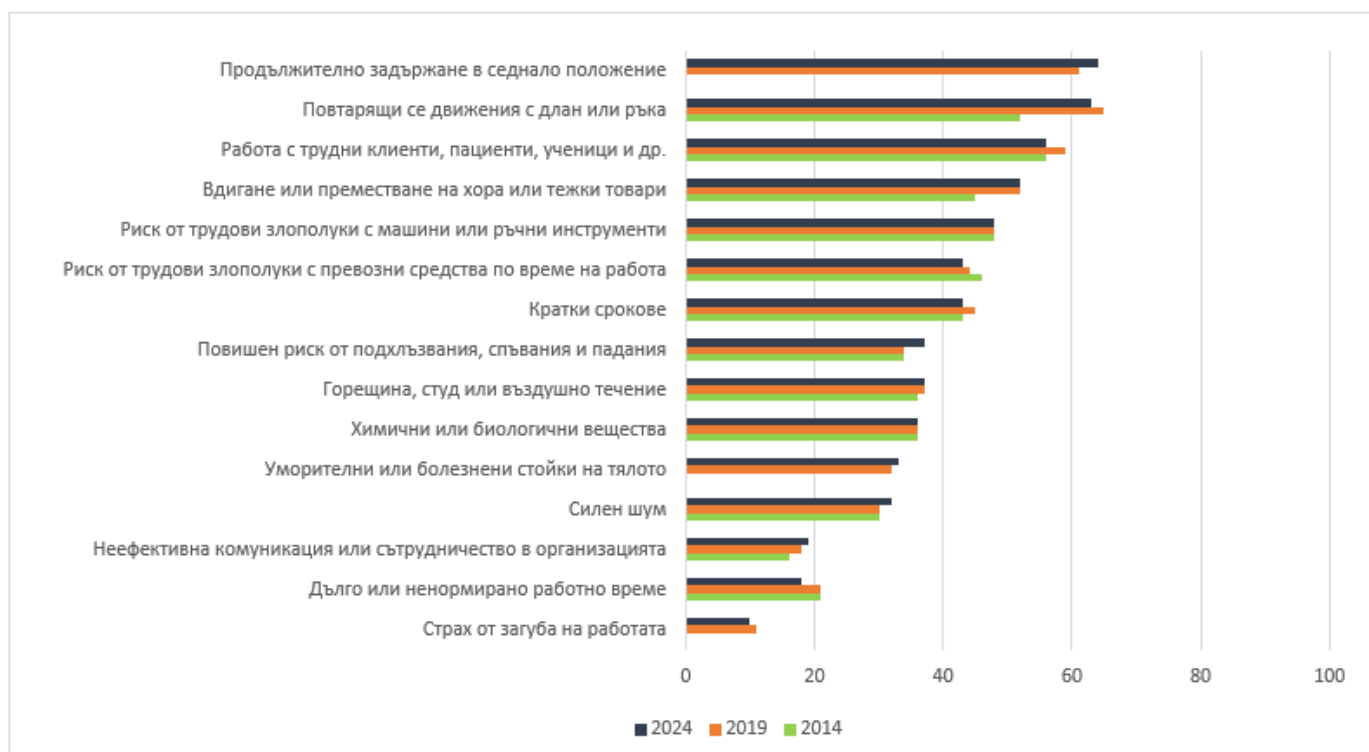
- Съществува пряка пропорционална връзка с размера, тъй като по-големите предприятия най-често съобщават за наличието на всички рискови фактори. По сектори, както и в предишните издания на проучването, необходимостта да се справят с трудни клиенти, ученици и пациенти се споменава по-често в сектора на услугите, докато факторите, водещи до мускулно-скелетни смущения (МСС), се споменават по-равномерно във всички сектори, с изключение на повдигането или преместването на хора или тежки товари, което е ниско сред предприятията във финансовите и застрахователните дейности (27 %), и продължителното задържане в седнало положение, което се споменава само от 26 % от работните места в дейностите на хотелиерството и ресторантьорството.
- Основните рискови фактори, посочени по-горе, са и най-често отчитаните в повечето държави, с изключение на кратките срокове (посочено от 43 % от предприятията в ЕС-27), което е най-големият рисков фактор в Швеция (64 %) и вторият по значимост във Финландия (71 %).
- Показателно е, че продължителното задържане в седнало положение е най-често отчитаният рисков фактор в ЕС-27 (64 % от предприятията). То беше

въведено като нов елемент във въпросника на ESENER 2019¹ и хвърля допълнителна светлина върху осведомеността относно задържането в седнало положение като рисков фактор за здравето. По сектори за него се съобщава най-често от предприятия, извършващи финансови и застрахователни дейности (88 % от предприятията в сектора в ЕС-27), публичната администрация (88 %) и информационните и комуникационните технологии (84 %).

- Интересно е, че само 3 % от предприятията в ЕС-27 съобщават, че не е налице нито един от общите рискови фактори за безопасност и здраве при работа. Що се отнася до психосоциалните рискови фактори обаче, една четвърт от анкетиранияте предприятия (25 %) посочват, че не са засегнати от нито един от тях. Най-високият дял на предприятията, които не отчитат нито един от психосоциалните рискови фактори, включени в ESENER, се наблюдава в Италия (47 %) и Литва (44 %), а най-ниският — във Финландия (12 %), Кипър, Белгия и Германия (14 %). По отношение на размера е налице обратно пропорционална зависимост, според която тези дялове (на предприятията, които не са докладвали нито един от разглежданите психосоциални рискови фактори) са най-високи сред най-малките предприятия. По отношение на секторите те са най-високи в производството и селското стопанство.

¹ В ESENER 2014 то беше обхванато в „Изморителни или болезнени стойки, включително продължително задържане в седнало положение“.

Фигура 1. Рискови фактори, присъстващи в предприятието (% от предприятията, ЕС-27), 2014 г., 2019 г. и 2024 г.

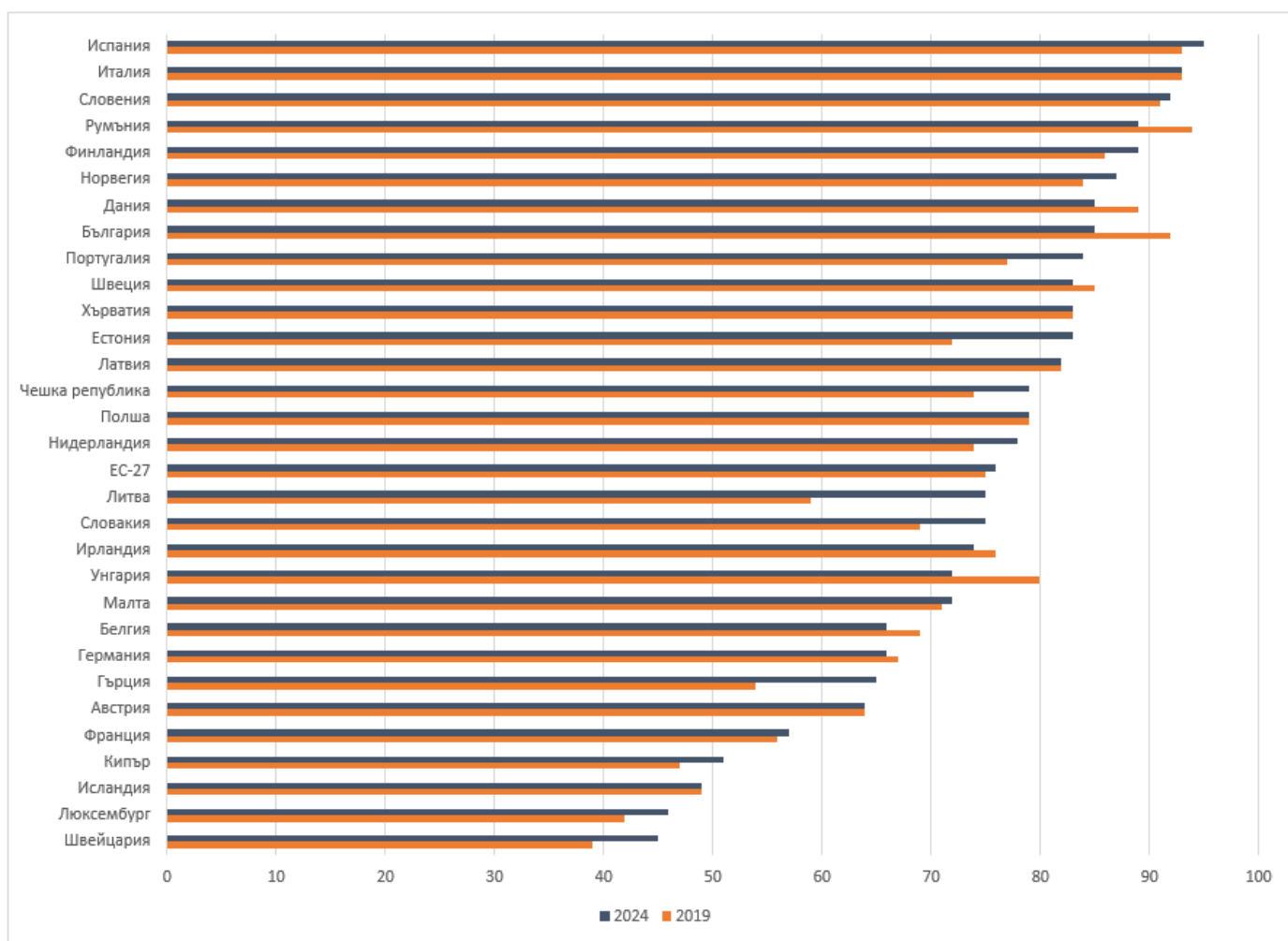

Основа: всички предприятия в ЕС-27, ESENER 2014, 2019 и 2024.

Управление на БЗР

- Тези констатации водят до резултатите от проучването относно **оценката на риска**, която е в основата на европейския подход към безопасността и здравето при работа, както е посочено в [Рамковата директива на ЕС относно безопасността и здравето при работа \(Директива 89/391/ЕИО\)](#). В съответствие с констатациите от предишните издания 76 % от предприятията, интервюирани в ЕС-27 в ESENER 2024, посочват, че извършват редовни оценки на риска. Както се очаква, съществува положителна корелация с размера на предприятията, докато по държави стойностите варират от 95 % от предприятията в Испания, Италия (93 %) и Словения (92 %), до по-ниските 46% в Люксембург (фигура 2).
- Ако се фокусираме върху разбивката по държави и в сравнение с 2019 г., се наблюдава увеличение в няколко държави от ЕС-27, като най-отчетливи са в Литва, Гърция и Естония. От друга страна, някои държави отчита спад в съответните си дялове на предприятията, които редовно извършват оценки на риска, като Унгария, България и Румъния.
- Както и в миналото, има значителни различия, когато става въпрос за дела на предприятията, където оценките на риска се извършват главно от собствения им персонал. Подредането по държави се променя значително, като се оглавява от Швеция (84 % от предприятията, подобно на 85 % през 2019 г.) и Дания (80 %, както през 2019 г.). Най-ниските дялове се наблюдават в Испания (6 %, спад спрямо 10 % през 2019 г.) и Словения (7 %).
- Въпреки че това не посочва нищо за качеството на тези оценки на риска — в някои държави може да има дори правни задължения за възлагане на услугите в областта на БЗР за такива задачи на външен изпълнител — по принцип и като се изхожда от предпоставката, че лицата, отговарящи за работата, са най-подходящи за контрол на рисковете, всички предприятия следва да могат да извършват основна оценка на риска само със собствения си персонал.

Фигура 2. Оценки на риска на работното място, извършвани редовно, по държави (% от предприятията), 2019 г. и 2024 г.

Основа: всички предприятия, всички 30 държави, ESENER 2019 и 2024.

- 48 %² от предприятията в ЕС-27, които съобщават, че редовно имат служители, работещи от вкъщи, посочват, че включват тези работници в своите оценки на риска. Това е очевидно повишение спрямо отчетения през 2019 г. дял от 31 % (26 % през 2014 г.). Изглежда, че то отразява повишената осведоменост за това, че работните места в дома са действителни работни места.
- Както и в миналото, дяловете все още са по-високи, когато става въпрос за обхващане на други работни места извън обектите на предприятията (различни от работата от вкъщи), тъй като 66 % от предприятията в ЕС-27, които докладват, че имат такива схеми на работа, посочват, че ги обхващат в своите оценки на риска (65 % през 2019 г.). За това най-често съобщават предприятия в Италия (80 %) и Люксембург (76 %), а по сектори — в строителството, както се очаква (82 %, въпреки спада спрямо 89 % през 2019 г.).
- При **услугите за здраве и безопасност** се оказва, че най-често се използват тези на лекари със специалност по професионални заболявания (75 %), специалисти по здраве и безопасност (59 %) и специалисти по предотвратяване на трудови злополуки (52 %), като делът им е много сходен с отчетения през 2019 г. Що се отнася до психосоциалните рискове, за използване на психолог съобщават 21 % от предприятията в ЕС-27 (19 % in 2019 г.). Интересното е, че има значителни разлики между отделните държави: във Финландия 73 % от предприятията посочват, че ползват услугите на психолог, било то вътрешен или външен, следвани от Белгия (48 %) и Дания (47 %).
- В допълнение към това, както и през 2019 г., малко под две трети от предприятията в ЕС-27 (62 %) съобщават, че използват услугите на **външен доставчик** на услуги за управление на риска, за да ги подпомагат в задачите им, свързани със здравето и

² Това се изчислява, като се отчитат предприятията, които съобщават, че извършват оценки на риска и имат служители, работещи от дома, за разлика от данните в таблица 1, които са преизчислени спрямо общия брой на предприятията с цел съпоставимост с останалите показатели в таблицата.

безопасността, като делът е най-висок в Словения (92 %) и Португалия (88 %). Използването на външни доставчици изглежда е свързано положително с размера на предприятието, а разбивката по сектори

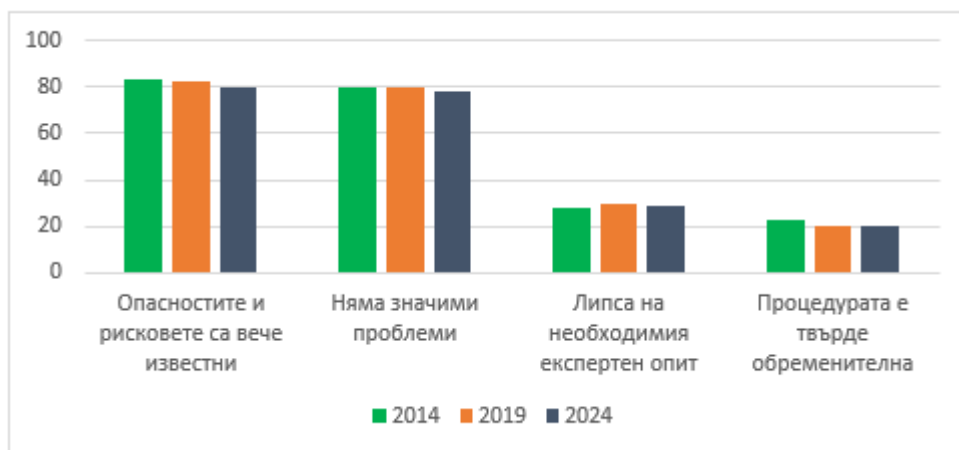
показва, че то е най-често срещано сред предприятията в електроенергийния сектор (76 %).

Стимули и пречки

- Ако се имат предвид тези предприятия, които не извършват редовно оценки на риска, основните посочени от тях причини са, че рискът и опасностите са вече известни (80 % от предприятията) и че няма значими проблеми (78 %), както е било и през 2014 г. и 2019 г. (фигура 3). Тези резултати представляват 24 % от предприятията в проучването, но все пак като

повдигат въпроса дали тези предприятия, особено най-малките, имат по-малко проблеми, или просто не са толкова наясно с риска на работното място. Интересното е, че, ако се обърне внимание на най-малките предприятия, те по-рядко от по-големите си колеги съобщават, че процедурата е твърде обременителна.

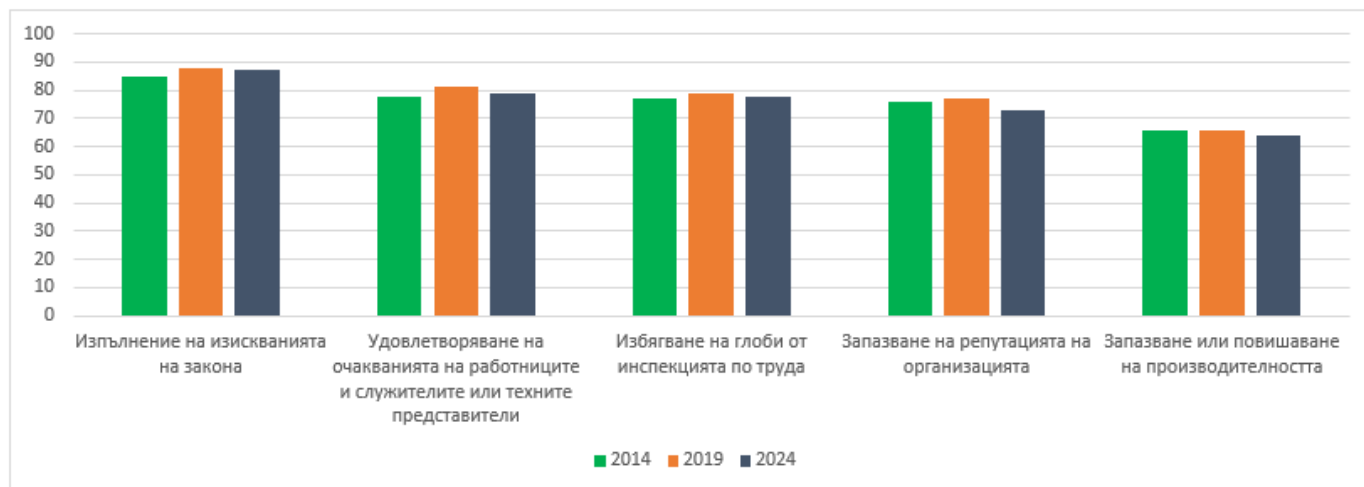
Фигура 3. Причини, поради които оценките на риска на работното място не се извършват редовно (% предприятия, ЕС-27), 2014 г., 2019 г. и 2024 г.

Основа: предприятия в ЕС-27, които не извършват редовни оценки на риска, ESENER 2014, 2019 и 2024.

- Ако преминем към **причините, които мотивират предприятията да управляват БЗР**, съобразяването с правните задължения се посочва като основна причина от 87 % от предприятията в ЕС-27, подобно на 2014 г. и 2019 г. (фигура 4). Налице е пряко пропорционална връзка с размера на предприятията, докато по държави стойностите варират от 68 % от предприятията в Дания до 97 % в Португалия и Швеция.
- Вторият по важност стимул за действия по въпросите на БЗР е „да се отговори на очакванията на служителите или техните представители“, следван от „избягване на глоби от инспекциите по труда“. ESENER 2024 показва, че четири от всеки пет предприятия, които извършват редовно оценки на риска в ЕС-27 (79 %, подобно на 80 % през 2019 г.), отчитат, че са включвали своя персонал в разработването и изпълнението на мерки, произтичащи от оценката на риска.

Фигура 4. Основни причини за предприемане на мерки във връзка със здравето и безопасността (% от предприятията, ЕС-27), 2014 г., 2019 г. и 2024 г.

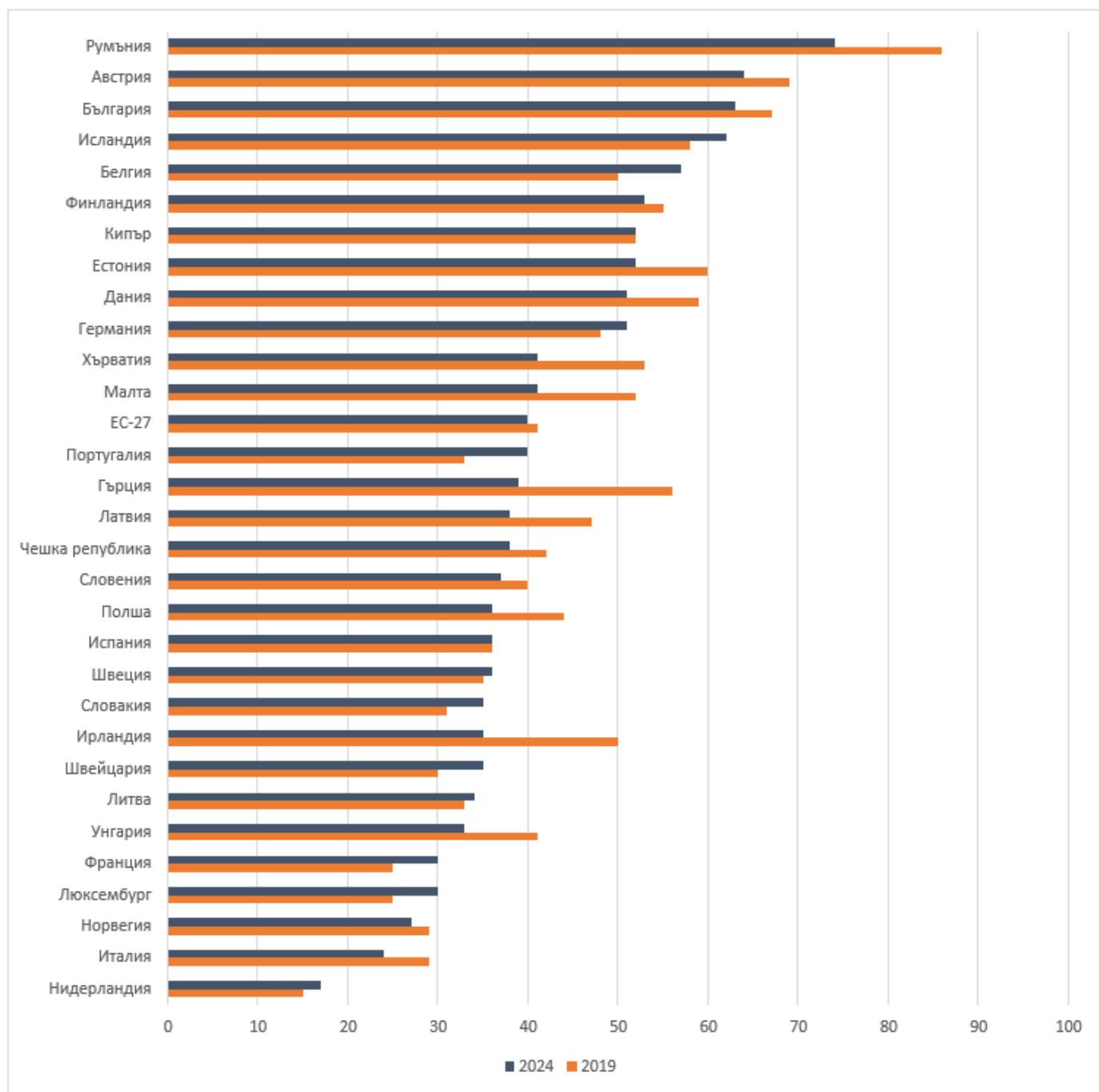

Основа: всички предприятия в ЕС-27, ESENER 2014, 2019 и 2024.

- Въз основа на въпроса за **инспекциите по труда** и избягването на техните глоби като мотивация за управление на БЗР следва да се отбележи продължаващото намаляване на дела на предприятията, които докладват, че са имали посещение от инспекцията по труда през трите години преди проучването: 40 % през 2024 г., лек спад спрямо 41 % през 2019 г. (и 49 % през 2014 г.) (фигура 5). Най-големите намаления са отчетени в Гърция (спад от 56 % на 39 %) и Ирландия (спад от

50 % на 35 %). Някои страни са отчели увеличение, като най-голямото е в Португалия (от 33 % на 40 %), а също и във Франция и Люксембург (и двете от 25 % на 30 %). Общото намаление се наблюдава в предприятия от всякакъв размер, докато по сектори положението е по-разнообразно, като някои отчитат увеличение, като например публичната администрация с 32 %, в сравнение с 23 % през 2019 г.

Фигура 5. Посещения на инспекцията по труда през трите години преди проучването, по държави (% от предприятията), 2019 г. и 2024 г.

Основа: всички предприятия, всички 30 държави, ESENER 2019 и 2024.

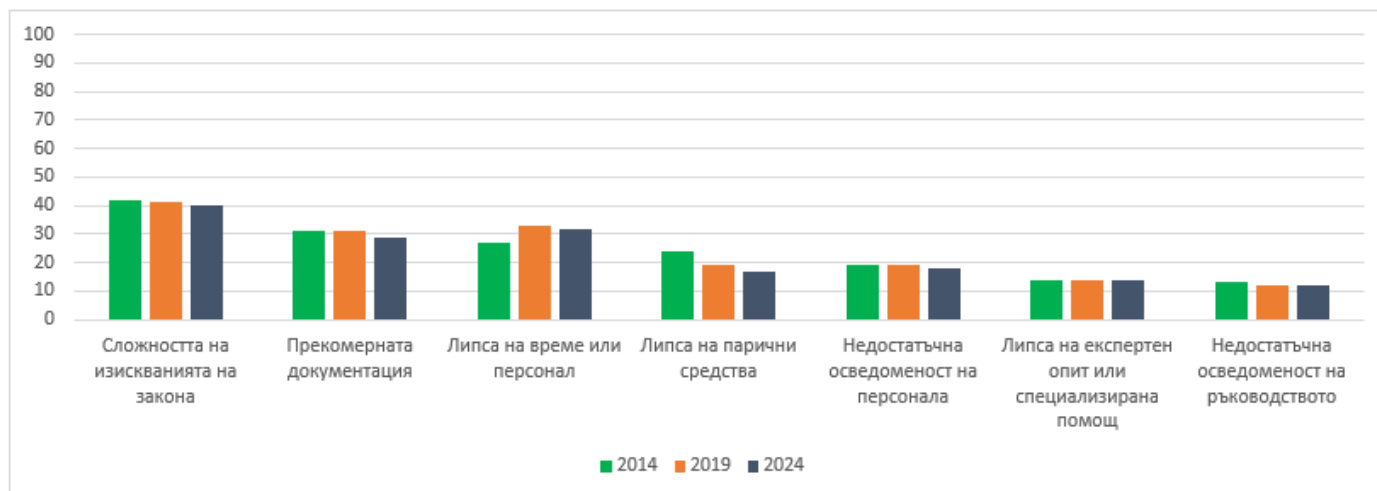
- Сложността на правните задължения все още се посочва като **основна трудност при справянето с проблемите, свързани с безопасността и здравето при работа**, от 40 % от предприятията в ЕС-27, което представлява лек спад спрямо 41 % през 2019 г. и 42 % през 2014 г. (фигура 6). Разбивката по държави обаче показва много разнообразна картина, като най-високият дял на сложността като основна трудност се отчита в Белгия (58 % от предприятията) и Италия (48 %), за разлика от Литва (15 %), Финландия (16 %) и

Латвия и Малта (17 %). Показателно е да се отбележи значителното намаляване в Гърция (спад спрямо 46 % от предприятията през 2019 г. до 28 % през 2024 г.), Франция (52 % до 44 %) и Швеция (38 % до 31 %), което помага да се обясни тълкуването на тази констатация не само като трудност в самото правно задължение, а по-скоро възможните изменения и актуализации в законодателството, които предприятията могат да възприемат като трудни.

- Повечето фактори показват лек спад в съответните им дялове, но с течение на годините липсата на време или персонал се превърна във втория най-често посочван

фактор (32 % от предприятията през 2024 г.). Това важи особено за предприятията в Белгия (56 %), Нидерландия (42 %) и Франция (41 %).

Фигура 6. Основни трудности при справянето с проблемите, свързани със здравето и безопасността (% предприятия, ЕС-27), 2014 г., 2019 г. и 2024 г.

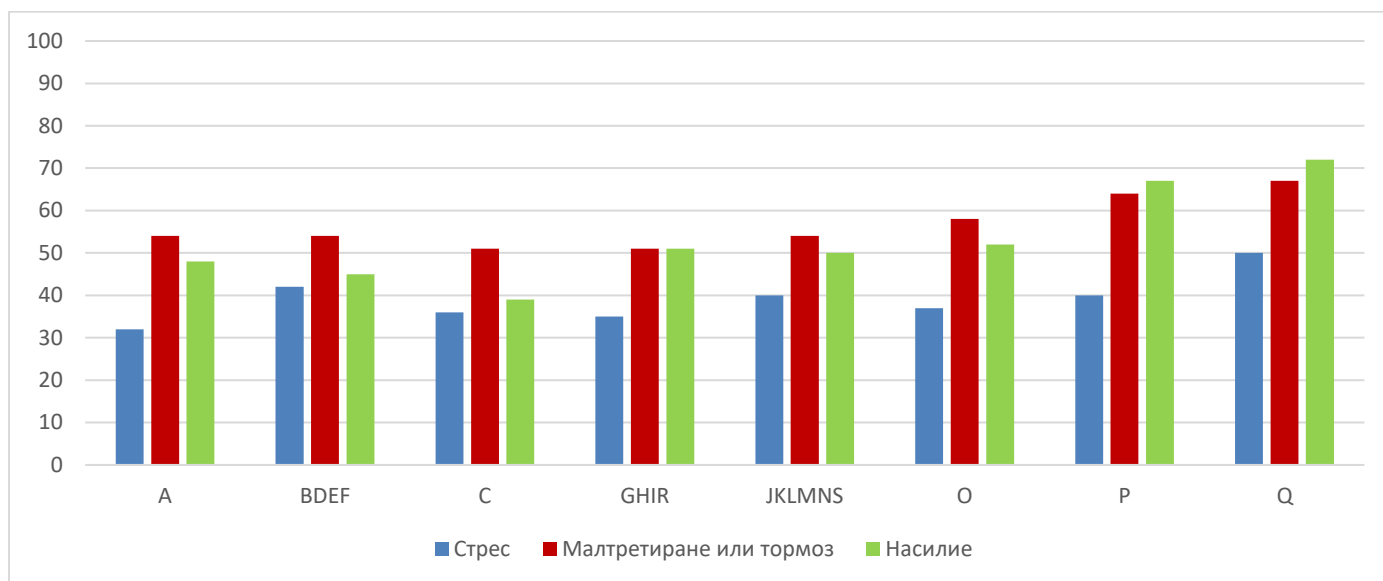

Основа: всички предприятия в ЕС-27, ESENER 2014, 2019 и 2024.

Нови и нововъзникващи рискове: психосоциални рискове и цифровизация

- Както е показано по-горе, някои от **психосоциалните рискови фактори** са отчетени в значителна част от предприятията в ЕС-27, а именно необходимостта да се справят с трудни пациенти, клиенти и ученици (56 %) и притискането от срокове (43 %). Сред предприятията, които съобщават за наличието на психосоциални рискови фактори, 21 % от тях в ЕС-27 ги възприемат като по-трудни от други рискове, като най-високият дял се наблюдава в скандинавските държави, както и в предишните издания на ESENER: Швеция (38 % от предприятията), Дания (37 %) и Финландия (35 %). От друга страна, само 6 % от предприятията в България и 8 % в Хърватия считат, че психосоциалните рискове са по-трудни за справяне от другите рискове.
- Като се фокусира върху предприятията, които съобщават, че психосоциалните рискови фактори са по-трудни за управление от другите рискове за безопасността и здравето при работа, ESENER 2024 показва, че нежеланието да се говори открито за тези проблеми изглежда е основната трудност при справянето с психосоциалните рискове (59 % от тази група предприятия в ЕС-27). Това, както и всички други разгледани трудности (липса на осведоменост сред персонала/ръководството и липса на експертен опит или специализирана подкрепа), се отчита по-често с нарастването на размера на предприятието.
- По-специално при предприятията, които отчитат работа с трудни клиенти, пациенти или ученици, 54 % от тези, в които работят 20 или повече души, съобщават, че са въвели процедура за справяне с възможни случаи на заплахи, злоупотреби или нападения от клиенти, пациенти или други външни лица (Средно за ЕС-27, в сравнение с 51 % през 2019 г.). Този дял нараства на 72 % при предприятията с дейности в хуманната медицина и социалната работа (фигура 7).
- По отношение на планове за действие срещу стреса (39 % от предприятията с 20 или повече служители в ЕС-27, в сравнение с 33 % през 2019 г.) и процедурите за справяне с възможни случаи на малтретиране или тормоз (55 % през 2024 г., в сравнение с 45 %) увеличението е докладвано за всички групи от сектори на дейност.

Фигура 7. План за действие и въведени процедури срещу психосоциалните рискове, по групи от сектори на дейност (% предприятия, ЕС-27), 2024 г.

Основа: всички предприятия в ЕС-27, в които работят 20 или повече служители, ESENER 2024. Процедурите относно насилието се изискват само за тези, които съобщават, че „трябва да се справят с трудни клиенти“, като фактор за риск за здравето.

NACE³ Rev. 2, раздели: A: Селско стопанство, горско стопанство и риболов. B, D, E, F: Строителство, управление на отпадъците, водоснабдяване и електрооснабдяване. C: Производство. G, H, I, R: Дейности в търговията, транспорта, храненето/ настаняването и отдиha и развлеченията. J, K, L, M, N, S: ИТ, финанси, недвижимо имущество и други технически, научни или персонални услуги. O: Публична администрация. P: Образование. Q: Хуманно здравеопазване и социална работа.

- 64 % от анкетираните предприятия в ЕС-27, които извършват оценки на риска, съобщават, че разполагат с достатъчно информация за това как да включат психосоциалните рискове в такива оценки на риска, което представлява увеличение спрямо 60 % през 2019 г. Както се очакваше, този дял варира повече според размера на предприятието (увеличава се с размера), отколкото според сектора. Резултатите са особено разнообразни в зависимост от държавата, като най-високите стойности са отбелязани в Нидерландия (79 %), Испания (71 %) и Италия и Дания (70 %), за разлика от Малта (38 %) и България (45 %).
- Още през 2019 г., за да се измерят по-добре обществените и икономическите промени, посочени по-горе (вж. таблица 1), в ESENER беше включен нов раздел относно въздействието на **цифровизацията** върху здравето и безопасността на работниците. Както и тогава, през 2024 г. има голямо разнообразие по отношение на видовете цифрови технологии, за които съобщават предприятията. Често се съобщава за персонални компютри (PC) на стационарни работни места (87 % от проучените предприятия в ЕС-27) и лаптопи, таблети, смартфони или други мобилни устройства (83 % в сравнение със 77 % през 2019 г.) във всички сектори на дейност и размери на предприятията.
- Не е изненадващо, че използването на останалата част от разглежданите технологии е по-малко разпространено, но все пак някои сектори отчитат значително по-високи от средните дялове: 21 % от работните места в областта на информацията и комуникацията съобщават за използването на машини, системи или компютри, за които се използва изкуствен интелект (ИИ) (средна стойност за ЕС-27: 7 %), докато използването на машини, системи или компютри за наблюдение на работата и/или поведението на работниците се съобщава от 15 % от предприятията в сектора на транспорта и складирането (средна стойност за ЕС-27: 7 %).
- Само 4 % от проучените предприятия в ЕС-27 съобщават, че не използват нито една от цифровите технологии, включени във въпросника.

³ Статистическа класификация на икономическите дейности: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace>

Фигура 8. Цифрови технологии на работното място (% от предприятията, ЕС-27), 2024 г.

Основа: всички предприятия в ЕС-27, ESENER 2024.

- Сред предприятията, които съобщават, че използват поне една от посочените по-горе цифрови технологии, 35 % в ЕС-27 посочват, че са се консултирали със своите служители относно потенциалното въздействие на използването на такива технологии върху здравето и безопасността на работниците, което е значително увеличение в сравнение с 24 % през 2019 г. По държави най-високият дял се наблюдава в Литва (57 %) и Малта (50 %), а по сектори този тип консултации се отчита по-често сред предприятията в областта на образованието (42 %), информацията и комуникациите (41 %) и финансовите и застрахователните дейности (40 %).
- През 2024 г. беше добавен нов въпрос относно рисковите фактори, които могат да бъдат свързани с използването на цифровите технологии, посочени по-горе. Интересно е, че това съвпада в голяма степен с основните рискови фактори, представени във

фигура 1, двата най-често посочвани рискови фактора, свързани с цифровизацията, са МСС: продължително задържане в седнало положение (54 % от работните места в ЕС-27, които използват поне една от посочените по-горе цифрови технологии) и повтарящи се движения (47 %) (фигура 9). На следващо място са увеличената интензивност на труда (34 %) и информационното претоварване (32 %). Основните рискови фактори са едни и същи в почти всички сектори и докладването за тях се увеличава с размера на предприятията.

- Картината по държави отново е много разнообразна. Предприятията във Финландия отчитат най-висок дял на самостоятелна работа и изолация от колегите (43 %) и липса на способност за работа с цифрови технологии (46 %), докато в Германия за 54 % от работните места се съобщава за повишена интензивност на труда и информационно претоварване.

Фигура 9. Рискови фактори, свързани с използването на цифрови технологии на работното място (% от предприятията, ЕС-27), 2024 г.

Основа: предприятия в ЕС-27, които съобщават за използването на поне една цифрова технология, ESENER 2024.

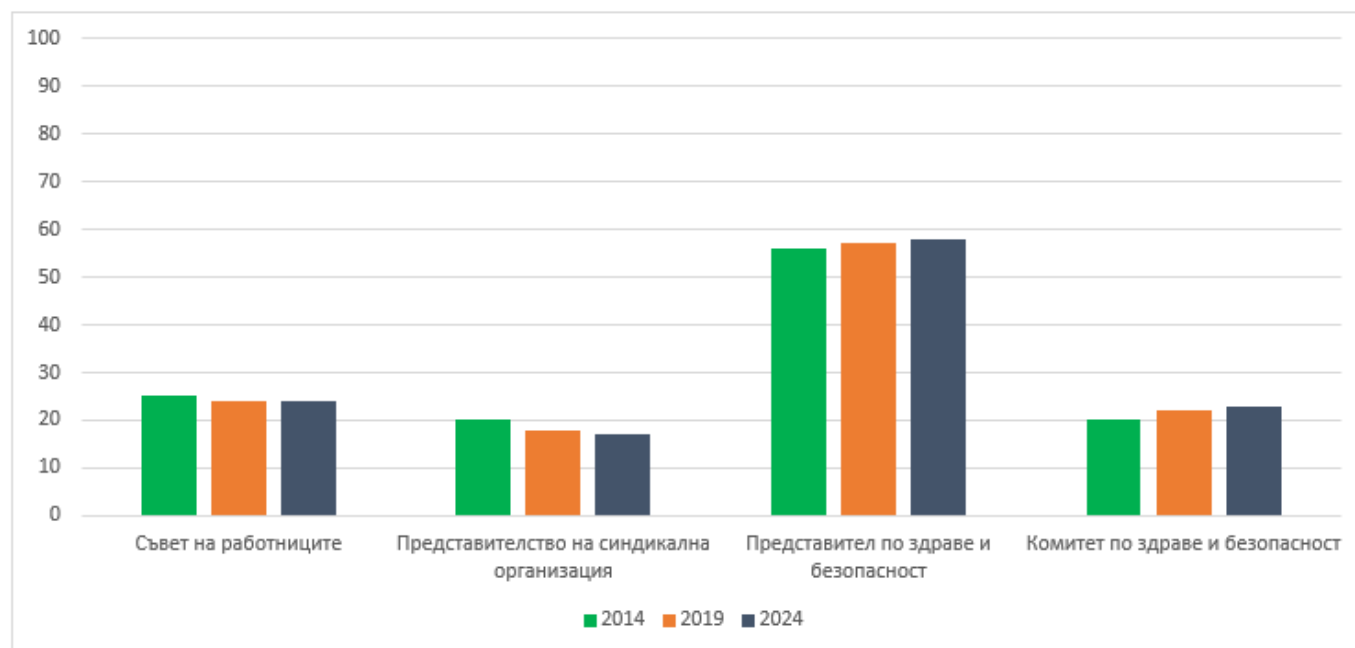
Участие на работниците

- Накрая, що се отнася до **участието на служителите**, и ако се разгледат предприятията, които съобщават, че са прилагали мерки за превенция на психосоциалните рискове през трите години, предшестващи проучването, 55 % от предприятията в ЕС-27 посочват, че служителите са имали роля при разработването и организирането на такива мерки, което представлява лек спад спрямо 61 % през 2019 г. и 63 % през 2014 г. Тези констатации се различават в отделните държави — от 77 % от предприятията в Швеция и 76 % в Дания до 40 % в Полша и 43 % в Кипър.
- Развитието по държави от 2019 г. насам е разнообразно и докато Литва, Естония, Румъния, Хърватия и Унгария, наред с други, съобщават за увеличение, в някои други държави се наблюдава ясен спад, като най-големият е в Словения, Германия, Кипър, Португалия, Латвия и България.

Поради естеството на психосоциалните рискове може да се очаква, че мерките в тази област ще доведат до пряко участие на работниците и подчертано висока степен на сътрудничество от всички субекти на работното място, но констатациите не сочат това.

- Що се отнася до различните форми на представителство на работниците и служителите, най-често става въпрос за представител по въпросите на здравето и безопасността: 58 % от предприятията в ЕС-27, като се наблюдава леко нарастваща тенденция от 2014 г. насам (фигура 10). По сектори дяловете са най-високи сред предприятията в областта на електроенергията, газа, парата и климатизацията (73 %) и дейностите в хуманната медицина и социалната работа (66 %). Според очакванията, тези констатации отново се влияят до голяма степен от размера на предприятията.

Фигура 10. Форми на представителство на служителите (% от предприятията, ЕС-27), 2014 г., 2019 г. и 2024 г.

Основа: всички предприятия в ЕС-27 — размер в зависимост от националните прагове за тези форми на представителство, ESENER 2014, 2019 и 2024.

- Интересен факт е, че почти една трета от предприятията в ЕС-27 (31 %) не разполагат с нито една от тези форми на представителство на служителите, като делът им е най-висок в Гърция (73 %), Португалия (65 %) и Латвия (65 %). Виж таблица 2.

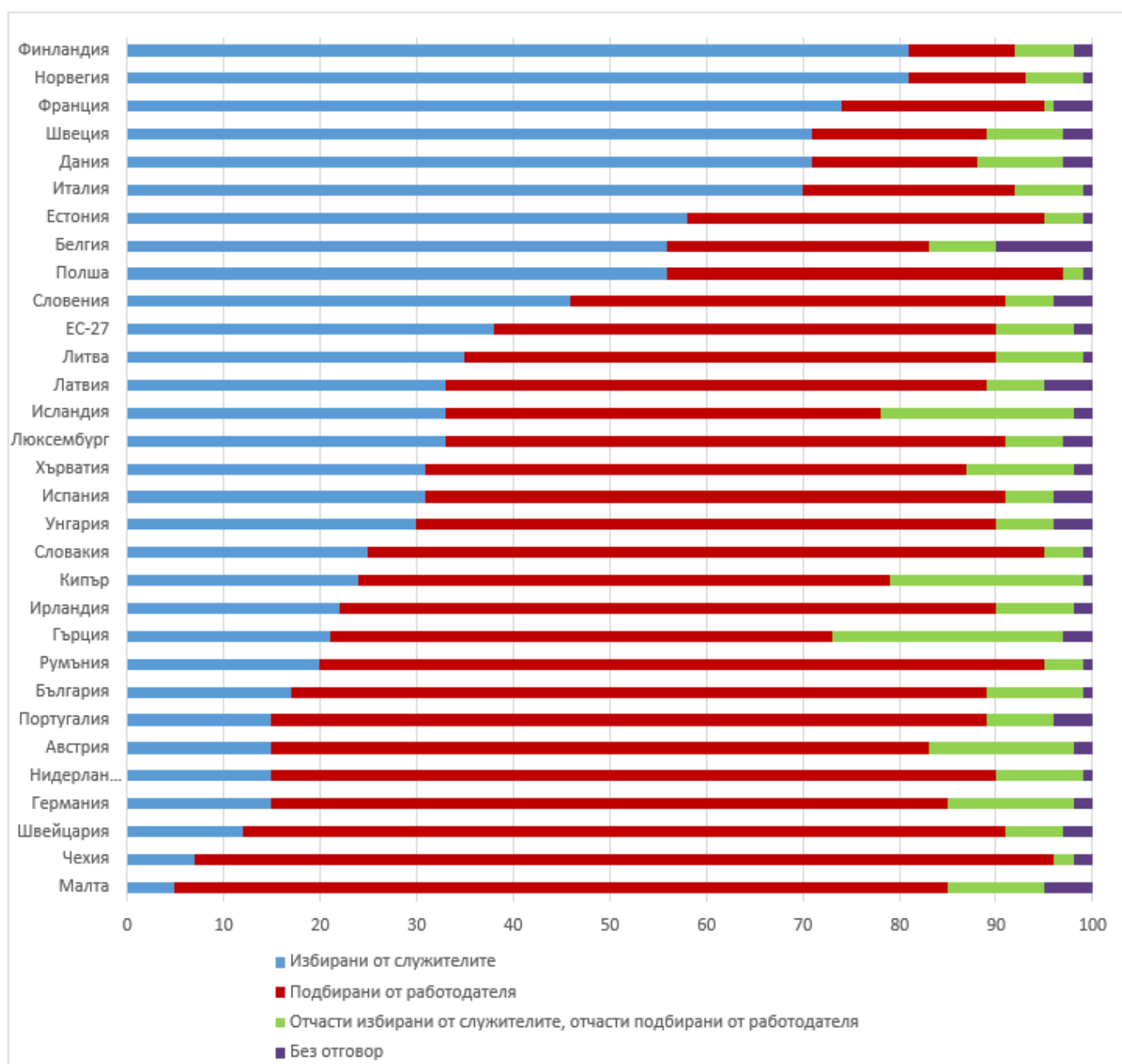
Таблица 2. Няма форми на представителство на работниците и служителите, по държави (% от предприятията), 2024 г.

Държава	%	Държава	%
Гърция	73	Швеция	27
Португалия	65	Малта	27
Латвия	65	Чехия	27
Словения	59	Словакия	26
Унгария	58	Естония	25
Полша	56	Люксембург	25
Кипър	46	Хърватия	24
Белгия	45	Ирландия	24
Франция	43	Австрия	18
Испания	43	Германия	17
Швейцария	41	Литва	15
Исландия	38	България	15
Нидерландия	37	Италия	12
Финландия	32	Румъния	8
ЕС-27	31	Норвегия	7
Дания	29		

Основа: всички предприятия, всички 30 държави — размер в зависимост от националните прагове за тези форми на представителство, ESENER 2024.

- В ESENER 2024 на предприятията беше зададен въпрос за назначаването на представители по въпросите на здравето и безопасността и констатациите разкриват много различно положение в отделните държави в отражение на различните национални рамки (фигура 11).
- Повече от половината (52 %) от предприятията, включени в проучването в ЕС-27, съобщават, че представителят по въпросите на здравето и безопасността е избран от работодателя, като най-високите проценти са в Чехия (89 % от предприятията) и Малта (80 %), в сравнение с Финландия (11 %) и Дания (17 %).
- Повече от една трета от предприятия в проучването (38 %) посочват, че представителите по въпросите на здравето и безопасността се избират от служителите, като процентите са най-високи във Финландия (81 %), Франция (74 %) и Швеция и Дания (71 %). 24 % от предприятията в Гърция и 20 % в Кипър съобщават, че те са избрани частично от служителите и частично от работодателя.

Фигура 11. Назначаване на представители по въпросите на здравето и безопасността, по държави (% от предприятията), 2024 г.

Основа: предприятия, които съобщават за наличието на представител по въпросите на здравето и безопасността, всички 30 държави.

Методология на проучването

- Между май и октомври 2024 г. бяха проведени интервюта в предприятия с пет или повече души персонал — както частни, така и публични организации — от всички сектори на икономическа активност с изключение на частните домакинства (NACE T) и екстериториалните организации (NACE U).
- Бяха обхванати тридесет държави: всички 27 държави—членки на ЕС, Исландия, Норвегия и Швейцария.
- Проучени бяха общо 41 458 предприятия, като респондентът беше „лицето, което е най-добре запознато с въпросите на здравето и безопасността в предприятието“. По държави референтните извадки варират от около 450 в Малта до 2 250 във Франция, Германия, Италия⁴, Полша и Испания (вж. размерите на националните извадки на адрес www.esener.eu).
- Националните референтни извадки бяха подпомогнати (финансирани от съответните национални органи) в четири държави: Австрия (+ 300), Германия (+ 900), Италия (+ 450) и Словения (+ 300).
- Данните бяха събрани основно чрез телефонни анкети с помощта на компютър или CATI. За субектите, отказали да бъдат интервюирани по телефона, имаше възможност да попълнят анкетата онлайн.
- Полевите проучвания бяха извършени от Ipsos NV и мрежата на фирмата в центрове за полеви проучвания във всяка държава.
- Извадките бяха изготвени по непропорционален формат, който след това беше преработен чрез корекционни коефициенти.
- Бяха положени усилия да се създадат извадки, с които да се осигури необходимото качество и да се гарантира възможността за сравнение между държавите.
- Въпросникът беше разработен от екип от специалисти по изготвяне на формати на проучвания и по БЗР, съвместно със служители на EU-OSHA.
- По-подробна информация относно методологията на ESENER можете да намерите на: www.esener.eu

Допълнителна информация

Настоящият доклад е само първият преглед на констатациите и заключенията от ESENER 2024 и следва да се тълкува внимателно. По-подробни резултати и анализи в бъдеще ще бъдат достъпни на адрес www.esener.eu: Както при ESENER 2009, 2014 и 2019, наборът от данни от ESENER 2024 ще бъде достъпен чрез GESIS през 2025 г.

Допълнителни анализи ще бъдат извършени през 2025 г. и 2026 г. и ще бъдат публикувани през 2026 г. и след това.

Управление на проекта: Ксабиер Ирасторза — Европейска агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA).

Принос: Марин Каве (EU-OSHA) и Ipsos NV.

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<http://europa.eu>).

© Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA), 2026 г.

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

За използването или възпроизвеждането на снимки или други материали, за които EU-OSHA не е носител на авторското право, трябва да се поиска разрешение пряко от носителите на авторските права.

Нито Европейската агенция за безопасност и здраве при работа, нито лице, действащо от името на Агенцията, носи отговорност за евентуалната употреба на информацията по-долу.

Преводът е предоставен от Центъра за преводи (Люксембург), въз основа на английският оригинал на текста.

⁴ Тази стойност не включва подпомагането на извадките — вж. следващата подточка.

Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA) се стреми Европа да се превърне в по-безопасно, по-здравословно и по-производително място за работа. Агенцията проучва, разработва и разпространява надеждна, балансирана и обективна информация за безопасността и здравето и организира общоевропейски кампании за повишаване на осведомеността. Основана е от Европейския съюз през 1994 г. със седалище в Билбао, Испания, като обединява представители от Европейската комисия, правителствата на държавите членки и организации на работодателите и служителите, както и водещи специалисти от всички държави членки на ЕС и извън него.

information@osha.europa.eu
<https://osha.europa.eu/>